

NOVI LIST

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Trst, Ulica Martiri della Libertà
(Ul. Commerciale) 5/I. Tel. 28-770
Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
18/II. Pošt. pred. (casella post.)
Trst 431. Pošt. č. r.: Trst, 11/6464
Poština plačana v gotovini

ŠT. 367

TRST, ČETRTEK 14. SEPTEMBRA 1961, GORICA

LET. X.

ATENTAT NA FRANOSKEGA PREDSEDNIKA DE GAULLA

PREDIGRA REVOLUCIJE?

V petek zvečer je bil izvršen na francoskega predsednika De Gaulla nevaren atentat, ki odkriva vso nevarnost njegove sedanje politike. Atentatorji so položili na cesti iz Pariza v predsednikovo bivališče štiri kilograme plastičnega eksploziva z električnim vžigalnikom. Vžgala se je pa z velikanskim pokom in plamenom samo kapica, tako da se je general rešil.

Blizu kraja napada je policija zgrabila 30-letnega zavarovalnega agenta de Villemandya, ki je izdal vrsto zarotnikov. Vsi pripadajo tako imenovani OAS ali tajni vojni or-

ganizaciji, kateri načeljuje general Salan, ki je vodil zadnji alžirski upor francoskih skrajnih nacionalistov. Notranji minister Frey je objavil, da so odkrili vso mrežo podtalne organizacije. Bržkone pa to ne bo prav držalo, ker je general Salan še v torek razposlal iz svojega skrivališča vsem francoskim parlamentarcem poslanico, v kateri pravi, da De Gaulle zaradi berlinske krize premika vojaštvo iz Alžirije, ki bo zato postala lahek plen domačih vstajnikov. Poziva vse poslance, naj v zbornici obsodijo zgrešeno generalovo politiko. »Mi smo sklenili nadaljevati tajen boj«, zaključuje poslanica, »za nedotakljivost narodnega ozemlja. Ta sklep nas bo privedel prej ali slej do zmage!«

Sukarno in Keita v Washingtonu

Ameriški predsednik Kennedy je v torek sprejel predsednika Indonezije Sukarna in predsednika republike Malija Modiba Keita. Ta državnik sta dospela v Washington po nalogu udeležencev beograjske konference nevezanih držav. Predsedniku Kennedyju sta izročila poseben poziv, naj se čimprej sestane s Hruščevom, da se zagotovi svetovni mir.

»Združene države,« je dejal predsednik Kennedy, »se strinjajo z našo željo, da bi se vsa svetovna vprašanja uredila na miren način. Mir, ki ga mi želimo je to, kar predstavlja osnovne težnje vseh ljudstev, kjerkoli bivajo. Pripravljen sem osebno razpravljati s Hruščevom o problemih Berlina, toda ne želim sestanka v senci eksplozij atomskih bomb.« Omeniti moramo, da je ZSSR uradno javila, da so zjutraj spustili v zrak novo atomsko bombo, ki je že sedma, odkar je Sovjetska zveza prekinila pogodbo o prenehanju z atomskimi poskusi.

Komisija za Južni Tirol

Notranji minister Mario Scelba je včeraj v Rimu slovesno ustoličil Komisijo za Južni Tirol. Komisija je sestavljena iz 19 članov in ji predseduje socialdemokratski poslanec Paolo Rossi. Od manjšine so v komisiji zastopani vsi južnotirolski državni poslanci in senatorji ter predsednik Južnotirolske ljudske stranke dr. Magnago.

Naloga komisije je, da prouči celokupno južnotirolsko vprašanje in da izroči vladi predloge, kako naj bi se manjšinska zadeva uredila, da bi bili vsi zadovoljni. Delo, ki so ga prevzeli člani komisije, ne bo lahko in bo najbrž trajalo mnogo mesecev.

V tej zvezi je treba omeniti, da je avstrijski ministrski svet pred nekaj dnevi naročil svojemu zunanjemu ministru Kreiskyju, naj ob otvoritvi jesenskega zasedanja Organizacije združenih narodov poskrbi, da

bo južnotirolsko vprašanje prišlo na dnevni red omenjenega zasedanja. Zdi se, da bo Avstrija prosila Združene narode, naj ji pomagajo pri izbiro mirnega sredstva, ki bo sposobno pravično rešiti sporno vprašanje, potem ko so vsa dosedanja pogajanja med prizadetima državama tako v Milanu kot Celovcu in Zürichu bila neuspešna. Jesensko zasedanje OZN se začne, kot znano, 19. t. m.

Avstrijska vlada je pred dnevi tudi ponovno odločno obsodila vsa teroristična dejanja, kjerkoli so se izvršila. Njen notranji minister je dobil nalogo, naj poskrbi, da se poostri nadzorstvo na obmejnih prehodih med Italijo in Avstrijo. Na ta način naj bi se preprečil prevoz razstreliva iz Avstrije v Italijo, da se ne bi uporabilo za ponovno oživljanje teroristične dejavnosti.

Posledice atentatov

Zaradi atentatov na električne daljnovode na Južnem Tirolskem je policija zaprla že veliko število oseb. Dnevnik »Dolomiten« navaja, da je prijavljenih državnemu pravdništvu 105 oseb. Nekateri izmed teh so zbežali; nekaj jih je še na začasni svobodi, 90 južnih Tirolcev je pa že v ječah. Prejšnji teden so ovadili tudi dr. Bruggerja, deželnega svetovalca, češ da je član zarotniške organizacije. List pripominja, da mu niso navedli nobenih otipljivih dokazov.

Južnotirolska ljudska stranka dokazuje, da nima nič opraviti z nasilno politiko. Zato je tudi poslala svoje člane v posebno od vlade postavljeno komisijo, ki proučuje, kako rešiti položaj v nemirni pokrajini.

SOCIALISTI IN NOVA DEŽELNA VLADA

Preizkusni kamen na Siciliji

V soboto so po dolgih mesecih izvolili na Siciliji novo deželno vlado. Sestavljajo jo krščanski demokrati, socialni demokrati, republikanci in kar je najvažnejše - Nennijevi socialisti. Prvaku socialistov Nenniju se je posrečila na Siciliji politična poteza, katero je doslej mogel izpeljati samo v nekaterih večjih krajih, to se pravi, da je stranka krščanske demokracije priznala, da se mora v politiki povezati tudi s socialisti.

Do te zveze z levičarsko stranko socialistov je najbolj pripomogel tajnik socialnih demokratov Saragat, ki je tudi kandidat za predsednika Italije. Z novo politično povezavo na Siciliji so se zrahljale tudi vezi med dosedanja vladno koalicijo. Najbolj razburjeni so liberalci, ki so preko svojega voditelja Malagodija vedno ugovarjali proti zve-

zi s socialisti. Politična zveza med krščanskimi demokrati in socialisti utegne privedi do vladne krize, če bodo stopili iz vlade liberalni prvaki.

Grozi pa še druga nevarnost, da bo državni predsednik Gronchi odstopil, če pride po oktobru do vladne krize. Predsednik namreč nima pravice v zadnjih šestih mesecih svoje poslovne dobe razpustiti parlamenta in razpisati nove volitve. S tem izgubi edino možnost vplivati na politični razvoj v državi, ki postane avtomatično odvisen od političnih strank in kombinacij med njimi.

Zaenkrat je neizpodbitno dejstvo v politični matematiki, da morajo vladne stranke računati tudi s socialisti in iskati stike z njimi.

Nehote se tudi naši ljudje sprašujejo, kako da je mogoča na Siciliji politična zveza krščanske demokracije s socialisti, medtem ko so pri nas pri zadnjih volitvah grozili z ognjem in žveplom tistim, ki bi volili socialistično stranko. Vsekakor pa je nova vlada na Siciliji preizkusni kamen za trdnost in moč vladajoče stranke.

∞

Italija protestira

V torek je predstavnik italijanskega zunanjega ministrstva izročil avstrijskemu veleposlaniku v Rimu, grofu Loewenthalu, pismo, v katerem italijanska vlada protestira proti vrsti atentatov, ki so bili izvršeni v raznih mestih Italije v zvezi z vprašanjem Južnega Tirola. V pismu je med drugim rečeno, da je za omenjeno dejavnost odgovorna tudi dunajska vlada. Preizkave so namreč ugotovile, da je organizacijsko središče atentatorjev na ozemlju avstrijske republike.

BOMBNA NEDELJA

Prejšnja nedelja bi bila kmalu postala krvava nedelja tudi zaradi bomb, ki so bile nastavljene v mnogih krajih države. Samo v Rimu so se v nekaj urah razpočile štiri steklenice, napolnjene z bencinom in z vžigalnikom. Največjo škodo so povzročile v avtobusnem vozu blizu trga Indipendenza. Bomba se je razpočila prav pod sedežem atentatorja samega 21-letnega Helmutha Wintersa iz Innsbrucka, katerega je močno ožgalo. Bombe so se razpočile tudi v prtičajnem skladišču na glavni rimski železniški postaji, na nekem poštnem uradu in celo v baziliki Santa Maria Maggiore.

Istočasno kot v Rimu so atentatorji nastavljali bombe tudi na postajah v Veroni, Rimini, Monzi, Roveretu in Tridentu. Skupino, ki je imela nalogo napasti postajo v Tridentu, so pa orožniki zajeli, ker se jim je v avtu razpočila ena izmed bombnih steklenic in so bežali od gorečega vozila. Tri atentatorje, nemške narodnosti, so ujeli. Po dosedanjih izsledkih so prišle v Italijo štiri nemške napadalne skupine.

Vlada je že protestirala na Dunaju zaradi teh dogodkov. Poostrene so tudi vse varnostne in nadzorne odredbe.

REŠKE LADJEDELNICE

Medtem ko se vedno sliši o pomanjkanju dela v tržiških in tržaških ladjedelnicah, so pa one na Reki v polnem razmahu. Italijanski dnevniki iz naših pokrajin pišejo, da imajo na Reki toliko naročil, da jih bodo težko zmogli do konca leta 1963. Ladjedelnica »3. maj« gradi za švedsko družbo sedem velikih tovornih ladij po 24 tisoč ton nosilnosti. Od drugod ima naročila še za 17 ladij za skupno nosilnost 386 tisoč ton. Po pravici se omenjeni listi grenko sprašujejo, čemu da je na Reki toliko dela, v Trstu pa se odpuščajo delavci?

NOVICE

BOLJŠE ŽIVLJENJE

Statistiki sodijo, da se je lani dvignila raven prehrane italijanskega prebivalstva. Sklepajo pa zlasti iz večje uporabe mesne hrane. V primeru z letom 1959 se je lansko leto dvignila potrošnja mesa za 6,2 odstotka, to je 27 kilogramov na osebo. Znano je namreč, da je italijanski državljani zaradi slabih gospodarskih razmer že dolgo navezan na brezmesno hrano. Sestava italijanske prehrane je še vedno nezadostna kar se tiče proteinov in maščob živalskega izvora.

Povečanje mesne prehrane ima za posledico tudi izboljšanje živinoreje. Lansko leto se je prodalo v Italiji 11 milijonov 80 tisoč stotov mesa. Zvišala pa se je tudi uporaba alkoholnih pijač za 11 odstotkov in sladkorja za 5 odstotkov.

ZREL ŠTUDENT

V Linzu v Avstriji je 17-letni študent Karl Nagel - Kogel prišel prav poceni do mature. Pravzaprav si je samo domišljjal, da bo tako. Po izpitih, ki so šli slabo, je fant stopil k profesorju in mu je ukazal, naj napiše v redovalnico »izdelal«, kjer je že bilo napisano »padel«. Svojo zahtevo je podkrepil z revolverjem, ki ga je nameril na izpraševalca. V strahu je profesor s tresočo roko popravil oceno. Dijak je po takem zrelostnem izpitu takoj zginil. Popravljen ocen mu pa seveda ne bo prav nič koristila.

STARODAVNA STOLNICA

V nedeljo se je zbralo v starem cesarskem mestu Nemčije v Speyerju nad sto tisoč ljudi, ki so slovesno obhajali 900-letnico sta-

rodavne katedrale. Štiri leta so obnavljali ogromno stavbo v romanskem slogu, ki je bila skozi ves srednji vek žarišče zapadne krščanske kulture. Dunajski kardinal König je v obnovljeni stolnici opravil kot posebni papežev odposlanec slovesni pontifikal. Nato je zunanji minister Von Brentano govoril pred stolnico o pomenu krščanstva v današnjih napetih časih, nakar se je razvila mogočna procesija za mir, katere so se udeležili vsi nemški škofje.

Zanimiva je bila obnovljena navada, da so pred stolnico napolnili z renkim vinom ogromno marmorno vedro. Skozi tri dni je curljalo 24 hektolitrov vina v žejna grla obiskovalcev. Čisti izkupiček je šel za kritje stroškov pri obnovitvenih delih. Ta stara navada izvira še iz časov, ko so novi škofje pri vsakokratnem vstoličenju darovali iz tega velikanskega vedra meščanom Speyerja pijačo.

NARODNI PARK SLOVENIJE

Vlada Ljudske republike Slovenije je proglasila Dolino sedmerih jezer kot narodni park pod imenom »Triglavski narodni park«. Pobuda za zaščito te izredno lepe pokrajine v bokih najvišje slovenske gore sega daleč nazaj, v leto 1908. Takrat sta se Slovensko planinsko društvo in Muzejsko društvo potegovala za varstvo prirodnih lepote, kot jih najdeš malo kje na svetu.

V Triglavskem narodnem parku leže znamenita Sedmera jezera, slap Savice in kraji, da se zdi turistu, kot da prehaja iz Tibetanskih planot v območje kanadskih Skalnih gora. Tak občutek je imel alpinist Kugy. Svojevrstna je v parku, ki sega od Doma Savice do Kanjavca, tudi flora. Najdeš pa tod tudi izredno redke primerke živalskih vrst.

Prvi narodni park Slovenije bo brez dvoma silno povzdignil turistični promet.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 17. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski zbori; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Vir življenja«, pravljica zgodba (F. Ks. Meško - Joško Lukež), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 15 minut s Srečkom Dražilom; 15.00 Tamburaški zbor, ki ga vodi Janko Gerdol; 17.00 Tvoronica sanj, obzornik filmskega sveta; 18.00 Turistični razgledi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.0z Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Hladna jesen že prihaja« (Marij Maver); 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 18. septembra, ob: 18.30 Iz del avtorjev Julijske krajine: »Aleksander Mirt«: Kvarter in Sonata za klavir; 19.05 Baletna glasba: Purcell-Lambert: »Comus«, baletna suita; 19.30 Znanost in tehnika — Miran Pavlin: »Elektronski hladilniki«; 20.30 Verdi: »Simon Boccanegra«, opera v treh dej. s prologom. Približno ob 21.00 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.50 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 19. septembra, ob: 18.30 Brkanovič: Sarajevska suita. Orkester Jugoslovanske RTV vodi Zivojin Zdravković; 18.45 Votoček: Tri balade za violo in klavir; 19.00 Glasbena skrinjica, oddaja za mladino; 19.30 Življenja in usode: Marlene Schmidt, Miss Universum; 21.00 Alpske legende — Rafko Dolhar: »Pripovedka o nastanku Dolomitov«; 22.00 Obrisi ekspresionistične poezije v nemški književnosti — Janez Hribar: »Johannes Becher in Ernst Toller«.

• SREDA, 20. septembra, ob: 19.05 Koncert altistke Marije Bitenc, pri klavirju Gojmir Demšar; 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržiških ulicah in trgih: »Drevored XX. septembra«; 20.30 Jugoslovanske ritmične popevke; 21.00 »Ksantipa«, igra v treh de-
 njih (Manlio Miserocchi - Mirko Javornik), igrajo člani RO.

• CETRTEK, 21. septembra, ob 19.10 Folklor z vsega sveta; 19.30 Na vakance! Beleške študentom na počitnicah; 21.00 Znani dirigenti — Herbert von Karajan: »Wassermusik«, suita, Verdi: Balet iz 2. dej. opere »Aida«, R. Strauss: »Don Juana«, simfonična pesnitev, op. 20, Offenbach-Rosenthal: »Gaieté parisienne — uvertura. Približno ob 21.25 Književnost: »Lorenza Mazzetti: Il cielo cade« (Franc Jeza). Približno ob 22.00 Umetnost: »Kontrast dveh slikarjev: Rico Lebrun in Balthus«.

• PETEK, 15. septembra, ob: 19.20 Cejevi in Jenkovi samospevi v izvedbi basista Zarka Cvejiča; 19.30 Obletnica tedna — Josip Tavčar: »70-letnica smrti Ivana Gončarova«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Garibaldinski pisatelj — Jože Seražin: »Nino Costa«.

• SOBOTA, 23. septembra, ob: 14.45 Avenikove polke; 15.30 Tržaški obiski: »Boljunec in Dolina«; 18.30 Iz del slovenskih avtorjev — Vasilij Mirk: Romanca in Elegija za klavir, Dva samospeva, Cantilena za violo in klavir, Vidojka, uvertura za orkester; 19.00 Operne uverture in medigre; 19.30 Zena in dom; 20.40 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 »Večer v Sorrentu«, enodejanka (Ivan Sergej Turgenjev - Filibert Benedetič), igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, vodi Joško Lukež.

TEDENSKI KOLEDARČEK

17. septembra, nedelja: Hildegarda
 18. septembra, ponedeljek: Irena
 19. septembra, torek: Suzana
 20. septembra, sreda: Evstahij
 21. septembra, četrtek: Matej
 22. septembra, petek: Tomaž
 23. septembra, sobota: Lin, Tekla

Vpisovanje v slovenske šole

Cez nekaj dni se bo na Tržaškem in Goriškem začelo vpisovanje v slovenske osnovne šole in otroške vrte, medtem ko je vpisovanje v srednje šole že v polnem teku.

Na Tržaškem se bo začelo vpisovanje v slovenske osnovne šole 15. septembra ter bo trajalo do konca meseca. Na Goriškem se bo začelo vpisovanje v slovenske osnovne šole 16. tega meseca ter se zaključilo 30. septembra. Za otroke, ki gredo v prvi razred, je treba pri vpisu predložiti rojstni list in potrdila o cepljenjih. Pouk se začne 2. oktobra.

Vpisovanje v slovenske otroške vrte v Trstu in na celotnem Tržaškem področju bo 18., 19. in 20. septembra od 9. do 12. ure na sedežih posameznih otroških vrtcev. Vrtci bodo začeli delovati 2. oktobra.

V slovenska otroška vrta v Gorici bo vpisovanje od 18. do 23. septembra od 9. do 12. ure dnevno. Vpisovanje bo v ulici Croce 3, kjer bodo vpisovali tudi otroke za vrtec v Ulici Randaccio. Otroška vrta v Gorici bosta začela delovati 2. oktobra.

V slovenske otroške vrte v Standrežu, Pevmih, Sovodnjah in v Rupi bodo vpisovali 15. in 16. septembra od 9. do 12. in od 15. do 17. ure. V teh vrtcih bodo začeli s poukom že naslednji dan.

Otroških vrtcev v Doberdolu in Števerjanu, kjer imajo novi zgradbi, pa za zdaj še ne bodo odprli, ker še nista opremljena.

V otroške vrte se lahko vpišejo otroci, ki so rojeni v letih 1956, 1957 in 1958. Pri vpisu je treba predložiti rojstni list, potrdila o cepljenju proti kožni, davici in otroški paralizni ter plačati določen prispevek za šolsko prehrano. Starši otrok, ki nimajo potrdila o cepljenju proti otroški paralizni, morajo predložiti izjavo, da ne nameravajo cepiti otroka proti tej bolezni.

SMRT IZ ZRAKA

Novi poskusi z razstreljevanjem atomskih bomb so že danes začeli ogražati civilno prebivalstvo in ni treba šele čakati na bodočo vojno. Takšno mnenje so izrazili zunanji ministri skandinavskih držav in Islandija v posebni poslanici na Združene narode. Radioaktivni žarki v zraku in zlasti mikroskopski delci radijskega žarkovja se mešajo z vodnimi parami in povzročajo za človeški organizem tudi smrtno nevarno strupeno deževnico. Žarkovje pa vpliva tudi naravnost na človekove kosti in staničnino ter imajo na posledico telesno in duševno pohabljen rod.

Profesor Giorgi, tajnik italijanske komisije za mednarodno geofizično leto, opozarja, da se po novih sovjetskih poizkusih z atomskimi bombami vlečejo proti Italiji radioaktivne zračne plasti, ki ogražajo človeški organizem.

Prav tako nevarne kot sovjetske atomske bombe so seveda tudi ameriške. Zato je na pobudo Pakistana vložilo 46 azijskih in afriških držav zahtevo na Združene narode, naj se na zasedanju glavne skupščine z dne 19. septembra, najprej razpravlja o nevarnosti novih sovjetskih in ameriških poskusov z atomskimi bombami, ki z radioaktivnim izžarevanjem zastrupljajo ozračje.

KINO BO DRAŽJI

Od jutri naprej bodo obiskovalci kina malo presenečeni. Cene vstopnic se bodo namreč povišale. Porast vstopnine se opravičuje z večjim prometnim davkom, ki je narastel od 3 na 5 odstotkov. Lastniki kino dvoran so že protestirali, a ni nič pomagalo. Sicer pa smo prepričani, da ne bodo zgubili obiskovalcev.

NOVICE

KITAJSKA ARMADA

Kitajska postaja iz dneva v dan vedno močnejša vojaška sila, ki bo prekosila Ameriko in Sovjetsko zvezo skupaj. Brez velikega hrupa pripravlja tako velike vojaške rezerve kot jih še ne pomni svetovna vojaška zgodovina. Obrambni minister Lin Piao je izjavil, da se poleg redne vojske, ki šteje okoli šest milijonov mož, pripravlja že dve leti posebna vojna rezerva. Ko bo načrt izpeljan, bo ta rezervna kitajska armada imela v bojni pripravljenosti nič manj kot 200 milijonov vojakov.

S tako številno armado, ki bo znesla eno tretjino vsega evropskega prebivalstva, bo kitajska republika zlahka ukazovala tudi Sovjetski zvezi.

ZVONJENJE IN MODERNI SVET

Jutranje zvonjenje iz cerkvenih lin se že mora prilagojevati modernemu ritmu življenja. Posebno v mestih je treba jutranje zvonjenje prenesti na bolj pozne ure. Škof v Gradcu se je zato prvi odločil, da izda o tem posebne predpise. Ukazal je, da se zjutraj ne sme zvoniti pred šesto uro in tričetrt. V cerkvenem listu razlaga, da se življenje v velikih mestih in v industrijskih središčih nadaljuje dolgo v noč, zjutraj se pa začne delovni dan šele ob sedmi uri. Ljudi, ki so potrebni spanja, bi torej prazgodnji zvon zbudil iz sna, kar bi nikakor ne bilo za zdravje ugodno.

Sekovsko-graškega škofa bodo posnemali tudi drugi avstrijski škofje.

BEG NA ZAPAD

Vsakodnevni prebegi preko nevidne meje iz vzhoda na zapad se v Berlinu stalno ponavljajo. Zadnji dan leta je pobegnil iz sovjetskega pasu na zapad 150 tisoči podanik Vzhodne Nemčije. Od leta 1949 dalje je prišlo čez mejo in ostalo na zapadni strani več kot en milijon in pol oseb. Te številke so tudi vzhodnemu režimu neljube, ker pomenijo stalni odtok najbolj delavnih in izobraženih slojev.

HUD PREGRESEK

Vse angleško časopisje govori o obsodbi znanega filozofa lorda Bertranda Russella. Svetovnoznani znastvenik, ki je star že 89 let, je bil pred londonskim sodiščem obsodjen na sedem dni zapore, ker se je udeležil manifestacije za mir. V svojem zagovoru je moderni modrijan izjavil: »Sedimo na obtožni klopi (— poleg njega je bila še njegova žena in 36 drugih pacifistov —), ker se zavedamo, da bo v vojni med Vzhodom in Zahodom poginil večji del človeškega rodu. Ne moremo na drug način protestirati, kakor da smo pripravljeni iti v ječo za rešitev naše domovine in sveta«.

Zagovor ni nič pomagal, ker je državni pravdnik ugotovil, da ni bila manifestacija oblastveno dovoljena.

CLOVEŠKA STAROST

Znanstveniki odkrivajo vedno nova dognanja o starosti človeškega rodu. Ameriški antropologi so ugotovili s pomočjo rentgenskih žarkov, katere so uporabljali pri raziskovanju izkopanih človeških lobanj, da je prazgodovinski človek živel davno prej, kot se je mislilo doslej.

V usedlinskih plasteh pri velikem vzhodnoafriškem jezeru Tanganjika so našli ostanke pračloveka, kateremu so določili kot začetno dobo življenja nad pol milijona let.

Po omenjenih novih izsledkih se je pa prvi človek na zemlji pojavil že pred 1750 milijoni let, torej več kot en milijon let prej, kot smo računali do danes. Na podlagi izkopanin so ugotovili tudi, da je tisti človek znal uporabljati orodje.

POZOR NA BANKOVCE!

Policija v Milanu je prišla na sled dobro opremljeni tiskarni za ponarejanje bankovcev po 10.000 lir. Podjetni tiskarji so bankovce prenašali v Švico in od tam so spet prihajali v državo. Dva ponarejevalca, doma iz Sicilije, so že prijeli, drugi so pa zbežali. Ne ve se pa, koliko ponarejenih bankovcev je že v prometu.

Kakšno bo življenje leta 2000

Marsikatere sanje postajajo že resničnost. Zdi se, da smo že v vseh smereh človeških prizadevanj kar na vrhu dosežkov. Prav tako tudi v stavbarstvu, zlasti v gradnji enodružinskih vil.

V New Yorku so na razstavi moderne arhitekture že pokazali, kakšna bo družinska hišica okoli leta 2000. Kakor v deveti deželi bo; vsaj za gospodinje. Seveda bo že zunanost stavbe drugačna kot običajna današnja hiša s štirimi stenami. Hiša bo obstojala iz dveh velikih poveznjenih polobel. Prva, ki bo kot zvon obdajala drugo, je zgrajena iz posebnega pleksi-stekla in bo z vmesnim prostorom do drugega svoda varovala pred vročino, mrazom in dežjem. Na prostoru obeh polkrožnih svodov pri tleh so vrtno gredice, plavalne kadi, spodaj pa kletni prostori in garaže. Vse bo umetno ogrevano in osvetljevano. Pravo stanovanjsko hišo si pa morate predstavljati kot na pol prerezano jabolko, ki leži pod zgornjim poveznjenim steklom. To stanovanjsko poljabolko se na pritisk gumba vrti proti soncu ali v senco, kakor želiš.

Vso potrebno energijo za toploto in kuhanje bodo oskrbovale posebne selenitne celice naravnost s sonca. Kuhinja bo podobna laboratoriju. Gospodinja bo sedela pri 15 cm širokem in dolgem oddajniku in bo pristiskala na gumbe. Skrivnostne celice bodo kar same kuhale, lupile, odcejale, pomivale in spravljale posodo.

Pri pralnikih bodo tudi avtomatični likalniki, ki bodo celo perilo odnašali v omaro. Vse bo avtomatizirano, ker že tako ne bo več hišnih pomočnic. Steklena polobla ali enodružinska hiša bo stala daleč izven mestnega hrupa.

Veliko vprašanje pa je, ali bodo taki stanovanjski avtomati, brez tistega, čemur pravimo »domače ognjišče«, prinesli človeku tudi notranje zadovoljstvo. Saj je star pregovor, da:

*kdor spodaj je, navzgor stremi;
čim višji je, v oblak leti.*

KRASKI
MOTIV

Tržaškega

ŽRTVAM V SPOMIN

Vsako leto znova zacvetijo v zgodnji jeseni krvave rože na strelišču v Bazovici. V krvi diha soncu naproti rdeče rože Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča. Štiri življenja, ki so jih pred 31 leti podrle fašistične svinčenke, niso samo štiri; to so neizbrisne podobe tisočev in tisočev, ki so za svetle ideale polagali osebne žrtve na oltar svojega ljudstva in doma.

Ko smo v nedeljo popoldne stali ob krševitem spomeniku sredi kraške gmajne, so naše misli poromale kot vonj jesensko žarkega roja v tiste čase, ko so žrtve padale. Le ena misel je v tegobi tolažila razboljena srca: Ni umrl, kdor je za pravico padel!

Ta misel naj bi prevevala zlasti naš mladi rod, tako v snovnost zakopan, da ne čuti več sonca ideje. Mi pa bodo polagali bele rože spomina in rdeče cvetove borbene odločnosti na grobove vseh tistih, ki so kazali narodu pot navzgor in ga učili pisati, naj si svojo usodo piše sam!

Opčine:

MARIJINO SLAVJE

Preteklo nedeljo se je 13. Marijinega slavlja udeležila velika množica slovenskih vernikov, ki so prišli iz vse Tržaške. Bilo je tudi nekaj Goričanov.

Ob 16. uri se je pri cerkvi začela procesija po openskih ulicah z Marijinim kipom. Tudi letos niso manjkali skavti in skavtinja v svojih značilnih opravih. Bilo je tudi dosti moških. Sprevod se je končal na vaškem trgu Brdini, ki so ga verniki popolnoma napolnili. Tu je govoril domači dekan g. Silvani. Sledil je blagoslov tržaškega škofa, ki se je tudi udeležil procesije skupno s številnimi slovenskimi duhovniki. Približno ob 18. uri pa se je pričela sv. maša, ki jo je daroval biseromašnik dr. Jakob Ukmar.

Med procesijo in sv. mašo je igrala godba s Proseka. Med sv. mašo je bilo slišati ubrano ljudsko petje.

Milje:

BENDIMSKA ŠAGRA

Kakor vsako leto se tudi sedaj pripravljamo na veliko »bendimsko šagro«. Odbor za proslavo vinske letine se že posvetuje, kakšne in kolikšne vabe bodo pripravili 24. septembra za željne oči in žejna grla domačinov in še bolj izletnikov, ki nas bodo gotovo obiskali pri tej jesenski »šagri«. Veselo razpoloženje bo še povečala domača godba, ki bo igrala resne, pa tudi plesne komade.

Ena grenka kaplja pa le pade v ta nasmeljani jesenski čas. Pri ladjedelnici Felszgy grozi množim delavcem z odpustom. Kam bodo šli reveži z družinami prav pred zimskimi meseci? Po eni strani se sliši, da dobiva podjetje vedno več naročil, po drugi strani pa mečejo lastniki delavce na cesto. Mislimo, da bi morali tudi ljudje, ki vodijo našo občino, prav resno poseči vmes, da ne bodo občinarji trpeli zavolj dobička željnosti gotovih gospodarov.

Repentabor:

PONESREČENI IZLET

Nedeljski izlet štirih tržaških parov se je pa res nekam žalostno končal. Mlada družba je prišla že zjutraj v vas in si je privoščila opoldanski oddih pri nekdanjih javah. Lepo vreme in še lepša narava je mikala izletnike še na kratek sprehod. V prijetnem razgovoru pa ni ne ta ne oni pomislil, da so že prestopili jugoslovansko mejo. Sele ko jih je patrolja graničarjev obkolila so se zavedli, da niso več na domačem ozemlju. Po daljših pojasnilih so jih obmejni stražniki vrnili zvečer preko meje. Tu se je pa osmerica zopet morala zagovarjati, zakaj je šla čez mejo. Končno se je pa vse srečno izteklo, samo proti Repentabru ne bodo več hodili na sprehod.

Zakaj propada kmetijstvo v Furlaniji

Neprestano se obnavlja vprašanje, kje je vzrok, da nazaduje gospodarstvo in v prvi vrsti kmetijstvo v Furlaniji in seveda še v večji meri v slovenskih vaseh na nje vzhodni meji. Časopisje je navajalo že na desetine različnih vzrokov. Najbolj jasen odgovor je pa menda podal ravnatelj Zveze furlanskih kmetov Fabio Toschi v nekem časopisnem razgovoru.

Na vprašanje, kakšen je položaj kmetijstva v Furlaniji, to se pravi v večini videmske pokrajine, je odgovoril, da je potrebno predvsem pomisliti, da se 47 odstotkov zemlje nahaja v goratih krajih, kjer je obdelovanje silno težavno. Temu primeru je seveda tudi srednji dohodek iz kmetijstva, ki znaša komaj 42 odstotkov povprečnega agrarnega dohodka v Severni Italiji in 25 odstotkov manj, kot je povprečni dohodek v vsej državi.

Drastično je navedel tudi vzroke, ki izvirajo iz nenačrtnega gospodarstva. Leta 1960 je bilo izdano geslo, naj se zmanjšajo posevki žita in naj se posveti večja skrb živinoreji. Posledica je bila ta, da je bil v letu 1960-61 potreben uvoz 25 milijonov stotov žita. Povečanje živinoreje pa je imelo za posledico padec cen pri mesnih izdelkih. Torej kar dvojna zguba zaradi nepremišljene spreminjanja gospodarskih načrtov.

Poleg te brezglavosti so gospodarstvu v videmski pokrajini škodovale tudi vremenske neprilike. Samo toča je povzročila za 800 milijonov lir škode. Kot je znano, je zlasti hudo prizadela vasi v Beneški Sloveniji. Prav tako je tudi neprestano deževje v zgodnji spomladi vzrok, da je žitna proizvodnja za 150.000 stotov manjša kot lansko leto.

Gospodarski izvedenec je navedel tudi nekatere odpomočke proti naraščajoči krizi, ki ima korenine v nenačrtnosti in v naravnih pojavih. Po njegovem mnenju bi morala vlada takoj znižati vsa davčna bremena vsaj za polovico. Drugič, morala bi odložiti odplačevanje vseh obrokov za amortizacijo podpor in posojil. Nadalje je treba nuditi

NOVI DOKTORJI

V poletnem izpitnem roku je na tržaški univerzi doseglo doktorat 62 slušateljev. Povprečno konča študije z doktorskim izpitom vsako leto okoli 150 dijakov. Število zadostuje za izpolnitev kadra izobražencev za skoro tri pokrajine: Tržaško, Goriško in polovico videmske; polovica te pokrajine pa teži bolj na Padovo ali Benetke.

Bolj neprimeren je pa razpored za posamezne vede. Večina letošnjih absolventov je še vedno polagala izpite iz pravnih in humanističnih ved, medtem ko so naravoslovne in tehnične vede še vedno bolj zanemarjene. Ta pojav je pa splošen po vseh italijanskih univerzah, ne samo na tržaški.

KULTURNE VESTI

NOVA KNJIGA

V založbi Einaudi v Torinu je izšla knjiga Edwarda Kardelja »Il socialismo e la guerra« (Socializem in vojna). Knjiga obsega 162 strani in stane 1000 lir.

Beneška Slovenija

posojila ne več kot z dvoodstotnimi obrestmi za izboljšanje zemljiških posestev.

Na koncu svojih izvajanj pa pravi dr. Toschi, da bi bilo potreba dosti več dobre volje in dosti, dosti manj demagogije, pa bi se tudi kmetijsko gospodarstvo obrnilo na bolje.

—0—

ČEDAD

Videmski nadškof je imenoval pred kratkim nove člane čedajskega kolegijatnega kapitlja. Za nova častna kanonika je postavil msgr. Pascolinija in prof. Ferriguttija. Prvi je dolgo let vodil Katoliško akcijo, drugi je pa že sedem let ravnatelj furlanskega zavoda za osirotelo mladino. Oba bosta dobila sedaj novo delovno področje.

Po dolgih letih je obiskal svoj rodni kraj znani italijanski komediograf Alessandro De Stefani. Predstavil se je s svojim novim delom v treh dejanjih Notti bianche, ki je povzeto po sloveči istoimenski noveli Dostojevskega. Delo je predvajala igralska družba Ristori iz Vidma. Naslednji dan so domačina - pisatelja odlikovali v mestni hiši z zlato kolajno.

KLUZE — PUŠJA VAS

V četrtek ponoči se je vsem prebivalcem ob reki Beli, in sicer od Pušje vasi (Venzone) pa do Kluž, zdelo, da je prišel sodni dan. Zatvornice neba so se odprle, da se je voda kar izlivala iz oblakov. Potoki so narastli v divje reke, ki so v slapovih, visokih do 30 metrov, skakale v dolino. S sabo so valile grušč, ska.e in hlode. Vse vasi v Rekljanski in Rezijanski dolini so morale iz kalnih valov kot samotni otoki. Ceste od Kluž proti Névejskemu sedlu in okoli Rezije so bile zasute od usadov, da ni bilo mogoče niti peš iti naprej. Velikanska je škoda v naselju Portis proti križišču Karnija. Več hiš je tako poškodovanih, da se morajo prebivalci izseliti. Vodne napeljave so kar presekane. Velikanska je škoda na strmih njivah, kjer so nalivi izpraii vso zemljo. Med hudo uro so udarjale tudi strele. Na plani-

STANDREZ

Poverjeniki Kmetijskega nadzorništva so že pred dnevi hodili ugotavljat škodo, katero je povzročila huda toča dne 22. avgusta. Nadzorništvo je že poslalo na pristojno ministrstvo seznam škode, ki znaša v okrožju od Krminā do Standreža nad 100 milijonov lir.

Nadzorništvo poziva vse prizadete kmetovalce, v kolikor še niso izvršili, naj v 10 dneh prijavijo škodo, da se jim odpišejo davki. Škoda po toči pa mora znašati več kot 50 odstotkov.

Po našem mnenju bi morali podpreti tudi tiste posestnike, katerim ni toča pobila prav polovico pridelka.

STEVERJAN

Ugodno septembrsko vreme daje našim vinogradnikom precej dobrega upanja, da bo letošnji pridelek vsaj po kakovosti izvrsten. Vina pa ne bomo nalili v sode toliko kot običajno. Na splošno se računa, da ga bo petdeset odstotkov toliko, kot je normalna letina. Ob tem preišljevanju se nam

- Hanalska dolina

nah pod Montažem so ubile dvajset goved. Najbolj čuden pojav pa je, da je v trikotju med Kluzami, Možnico in Pušjo vasjo narava divjala, medtem ko je v sosednjih krajih bilo lepo vreme.

MAZEROLE

Se nam je v spominu tisti neljubi dogodek »s križanjem ženske«, ki je vrgel tako slabo luč na našo vas. Takrat se je dosti pisalo o kulturni zaostalosti v naših krajih.

Odgovarjali smo, da pade dobršen del krivde prav na oblastva, ki dovolj ne skrbijo niti za šolska poslopja ne za pravi pouk v materinščini ne za splošno izobrazbo revnega ljudstva. Zdaj pa čujemo, da so se na naši občini v Tavorjani zganili ter odredili naj se v Mažerolah zgradi novo šolsko poslopje, ki bo stalo 13 milijonov lir. Upajo, da bo vlada priskočila na pomoč z osmimi milijoni. Lotili so se tudi poprave ceste od Krožade v Tavorjano.

SPETER SLOVENOV

Naši občinski možje se včasih le zganejo za kako potrebo. Na eni zadnjih sej je občinska uprava sklenila, da bo najela posojilo za gradnjo stavbe, ki bo služila za srednje šole. Celokupni stroški pa bodo znašali 45 milijonov lir.

Opazamo tudi, da se je začela posvečevati vse večja skrb za asfaltiranje cest, ki spadajo pod občinsko upravo. Kmalu bodo urejene ceste iz središča občine v Brnas, k Svetemu Kvirinu, v Pontjak in v Klenje. Vsa ta dela so bila res prav nujno potrebna in upamo, da bodo tudi kmalu končana.

RAJBELJ

Prvo nedeljo v septembru smo pokopali upokojenega rudniškega delavca Ivana Černo. Učakal je 68 let, še razmeroma v dobrem zdravju. Na dan smrti je še zadovoljen čital v hiši, ko ga je zadela kap. Hitra pomoč ni nič pomagala, ker je bil kmalu mrtev. Zapušča ženo in otroke, katerim želijo vsi sosedje, naj bi jih tolažil Bog ob bridki izgubi.

samo po sebi vrine vprašanje, kdaj bomo prišli do tega, da bi briško kapljico dali na prodaj kot enoten tip v buteljkah.

Že pred časom so se sprožile pobude od strani kmetijskega nadzorništva, da bi naši Brici skupno s furlanskimi vinogradniki napravili enotne zadružne kleti. Poskus pa ni uspel, ker je že stara reč, da Brici in Furlani ne gredo radi skupaj. Govorilo se je tudi, da bi bržkone tudi vlada priskočila na pomoč s precejšnjimi odstotki. Čeprav se tisti poskus ni obnesel, so mnogi naši možaki mnenja, da bi se morali vsaj Brici zediniti za skupno klet in enoten tip našega vina.

Prejšnji teden smo pokopali 33-letnega kmetovalca Alberta Mužiča, doma s Križišča. Rajni je bil marljiv delavec in priljubljen pri sosedih. Naj počiva v miru; družini izrekamo toplo sožalje.

GRADEŽ

Letošnje poletje je bilo izredno ugodno za tujski promet v Gradežu. Lastniki gostinskih obratov so računali, da bo še ves september ugoden za kopališko sezono. Pripravili so že veliko reklamo za »Gradež v septembru« po vsem časopisju. Prav danes teden pa je posegla spet narava vmes. Po sijajnih poletnih dneh se je v četrtek nenadoma pooblačilo, završalo in tri veliki morski lijaki so začeli hrumeti proti obali. Lijak ali morska tromba nastane namreč na ta način, da dvigne zračni vrtnec morskovo vodo in se z njo vred suče ter poruši vse, koder si utira pot. K sreči niso vrtinci v četrtek dosegli obale, ampak so se obrnili proti gozdiču Rotta Primero, kjer so izrili nad 200 visokih borovcev. Cesta iz Tržiča v Gradež je postala zaradi podrtih dreves neprehodna.

Turisti so s strahom opazovali divjanje narave. Mnogi so že pospravili svoje kovčke, ker je že pritisnilo hladno in vlažno vreme.

TRZIC

Občinski odbor je na zadnji seji vzel za poštev nekaj nujnih potreb, ki so se izkazale prav v poletni suši za neodločljive. Marsikateri občani so se namreč pritoževali, da ni po več dni in zlasti ob dopoldanskim urah pritekala voda iz vodovodnih pip v stanovanjih. Zdaj je pa mestni svet sklenil potrošiti 20 milijonov lir, da se mestni vodovod poveča, da ne bo zmanjkalo pitne vode tudi v više ležečih stanovanjih. Drugi sklepi mestnega odbora se tičejo poprave mnogih cest in preureditve nekaterih šolskih poslopij.

DOL

Dostikrat srečujejo avtomobilisti, ki se vozijo po cesti skozi Dol od Rupe do Štivanu, fantke in dekletca, ki ponujajo šopke ciklaminov ali drugih cvetic. Navadno priskačejo izza grma ali roba ceste in ponujajo šopke v stegnjeni desnici. Preden se tuj ali domač voznik zave, zakaj sploh gre, je že švignil mimo. Le redkokdaj se zgodi, da kak tujec ustavi avto in bolj iz usmiljenja do otroka kot iz zanimanja do flore odkupi šopek cvetk.

Podobne navade imajo tudi po drugih prometnih turističnih cestah, a je vse ne-

Iz Goriške

kam bolj urejeno in se ne zdi tako beraško kot pri nas. Lahko bi pa bilo drugače tudi pri nas, če bi se kdo za to zadevo zanimal.

Lepše bi bilo in bi tudi prijazno vplivalo na izletnike, že bi na primer pri bencinskih črpalkah nekaj lepo oblečenih deklic ponujalo domače cvetje mimoidočim.

Za vzgled navedemo vas Giais v občini Aviano, kjer prebivalci samo za planike ali očnice izkupijo letno po nekaj milijonov.

JAMLJE

Že pred časom smo pisali, da so se lotili pri nas tudi zgradbe za župnišče. Prostor kjer so prej stanovali naši dušni pastirji bi ne bil pripraven niti za živino. Manjkale so celo najnujnejše higienske naprave. V slabem vremenu je bilo treba iti pod dežnikom tja nekam na njivo...

Končno so le sklenili, da je treba tudi župniku poskrbeti za streho. Dela pri zidavi pa tako počasi napredujejo, da se ne ve, kdaj bodo sploh končana. Marsikateri dan vidimo, kako gospod župnik popolnoma sam meša malto in se ukvarja z zidavo. Neki dan se je pri delu celo poškodoval in si pokvaril rebra. Ali je res tako težko najti nekaj delavcev in stavbo dokončati?

URNIK TRGOVIN

Goriška trgovinska in industrijska zbornica je na zadnjih sejah razpravljala tudi o novem urniku za trgovske obrate. Od več strani so namreč prihajali predlogi, naj bi bile tudi trgovine jestvin popoldne zaprte. Odbor zbornice se je izrazil proti tej nameri. V goriškem mestu žive večinoma mali potrošniki, ki so navezani na vsakdanje nakupovanje malih živilskih količin, zato bi popoldansko zaprtje trgovin ne bilo ugodno.

Za ostale trgovine je pa zbornica izrazila mnenje, naj si uredijo urnik tako, da bo ustregel tudi željam nameščencev. Zbornica je nadalje izrazila svoj pristanek za nakup zemljišča v Krminu, kjer bodo zgradili stavbo za stalno pokrajinsko razstavo pohištva in lesnih izdelkov. Med drugimi sklepi so še dovoljenja za izdajo novih obrtnic, zlasti za več bencinskih javnih črpalk v večjih krajih pokrajine.

Ta sklep je izzval med lastniki črpalk v Gorici precejšnjo nevoljo. Doslej jih je v mestu 22. V posebni spomenici so izjavili, da bi povečanje teh obrtnic le škodilo že obstoječim.

KULTURNE PRIREDITVE

Goriško mesto je glede kulturnih prireditvev, mislimo tudi na italijanske, daleč za drugimi mesti. Tu pa tam se pojavi na odru kaka drugovrstna igralska družina ali slišimo kak koncert.

Za letos pa ima Umetniško-kulturna ustanova v načrtu več koncertov. Prvi bo že nočoj v veliki telovadni dvorani. Orkester tržaške filharmonije dirigira Hans Joahim Reeps. Sodeloval bo tudi naš violonist Dejan Bravničar. Na sporedu so skladbe Mušorgskega, Čajkovskega in Sibeliusa.

Drugi koncert je napovedan za dan 14. oktobra. Prihodnji pa bodo šele po novem letu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kako pojmuje Miguel de Unamuno

„NARODNO PRISTNOST“

V dobi, ko se med nami, zlasti med zamejskimi Slovenci in med izseljenci, govori o »bistvu slovenstva«, o »narodni pristnosti«, o »nedotakljivih izročilih«, ko se obseg teh pojmov samovoljno razširja od jezikovnega in literarnega področja na socialno, politično in versko področje, pa se Slovenci drug drugega v imenu istih pojmov iz narodne skupnosti takorekoč izobčamo in velezdajstva očitamo, mi večkrat prihaja na misel kar je o »španski pristnosti« napisal Miguel de Unamuno, največji sodobni španski mislec, veliki pesnik in izviren pisatelj. Dasi sedanja uradna Španija Unamunu ni naklonjena, vendar ga ni izobraženca med Španci, pa naj si bo pripadnik katerekoli ideologije, ki bi se drznil nasprotovati Unamunu, da je mož »španske veličine«, ki je v sebi in v svojih mislih premagal sleherno narodno in politično mrznjo ter se s svojimi spisi tem bolj visoko dvignil nad strankarskimi in narodnimi trenji v Španiji, čim bolj globoko je znal pogledati v stvarnost, vedno isto in vedno »večno presnavljajočo se stvarnost« španske duše.

Za boljše umevanje Unamuna moramo pripomniti, da Španija ni tista »narodna« država, ki si jo navadno domišljamo. Ukoreninjeno je med nami in med Evropejci sploh mnenje, da je Španija ena izmed najstarejših držav v Evropi, pa da je zato duševno, politično in narodno zelo ustaljena tvorba, ki nima v notranjosti, kot država, nobenih temeljnih vprašanj. Dejstvo je drugo. Sicer je res, da Španija kot državna tvorba prekaša po starosti vse druge države v Evropi, če izvzamemo Francijo. Od leta 1492, leto, ko so izgnali zadnje ostanke arabske vladavine in je Krištof Kolumb odkril Ameriko, pa do danes se meje matične države praktično niso spremenile. Toda prva Španija, ki je bila zgrajena na osnovah versko-političnega univerzalizma — ena Cerkev, ena država, — Španija —, in ki je dosegla svoj višek pod Karlom V in Filipom II, je doživela svoj popoln polom v prejšnjem stoletju, ko se je zrušil španski imperij. Od takrat so se zrahljale tudi notranje vezi med narodi Iberskega polotoka. Država sicer ni propadla, životarila pa je le kot mumificirano truplo, ki mu zmanjka življenjskega soka, brez notranjih tvornih sil.

Španska inteligenca se je tako znašla pred nujno potrebo, da položi nove temelje, in da ustvari nove vezi, ki bi upravičile obstoj enotne španske države in bi preprečile razpad v manjše narodne skupine, zakaj znano je, da obstoja Španija iz treh (odn. štirih) med seboj globoko razlikujočih se narodov (Kastiljcev, Kataloncev, Baskov in Galajcev, to je Portugalcev).

Torej ne čvrsto in starodavno drevo, marveč iz mahlega debela poganjajoča mladika; rahla zgradba je, duševno pa še vedno v embrionalnem stanju.

Zato je bilo v zadnjih desetletjih vprašanje o »španski pristnosti«, o »španstvu« in na splošno o narodotvornih in državotvornih činiteljih prav med

Španci zelo pereče. Z njim se ukvarjajo v eni ali drugi obliki, malone vsi španski razumniki.

Nasproti fanatičnim in nestrpnim tradicionalistom (Storošpanci), ki bi hoteli pognati Španijo po stari poti ne vem kakega imperializma, so nastopili »Mladošpanci«, ki pa tudi govoričijo o potrebah, da se Španija »zmodernizira«, da se »poevropi«, ali »poamerikani« ali »sovietizira«.

Unamuno — po rodu Bask, po srcu Spanec — se dviga med obema taboroma kot umski orjak nad pritlikavci. Izogibajoč se jalove polemike, se kot mačka z miško rad poigra, zdaj z enim, zdaj z drugimi. Njegova ostrina misel, ki jo izraža z nedosegljivo spretnostjo, ne udriha, ne seka, pač pa — največkrat nepričakovano — skoz in skozi prebode. Vsem očita greh, da iščejo »narodnost« izven naroda, da hočejo — nesmisel! — »ponaroditi« narod, da skušajo zgraditi tisto, kar je vedno dovršeno zgrajeno. Za Unamuna je narod, živeti narod, edini vir narodnih resnic, odprta knjiga, v kateri pa le malokdo zna brati. Unamuno brani tradicijo, toda ne mrtve ostanke tradicije, ampak tisto tradicijo, ki »živi« pokopana v narodu. Se bolj mu je pri srcu »modernizacija«, če ni vsiljeno načrtna ali umetelno priklopljena. Vznikniti mora iz poštene narodne sestavine. »Ohranimo si hišo, toda ne zapirajmo oken in vrat; vdihovati isti zrak, ki ga izdihujemo, še nikoli ni bilo zdravo.« »Smrt« odnosno odmiranje je za Unamuna determinanten činitelj »narodne pristnosti«. Previden voditelj (na vsakršnem polju) ni tisti, ki skuša »rešiti« namišljene narodne svetinje, marveč tisti, ki pravočasno ugotovi, kaj je v narodu dejansko že odmrlo. Prav posebno si privoščiti takoiimenovane tradicionaliste: »Podobni neumornim alkimistom prelivajo, precejajo in prerešetajavo: sleherni pojav iz preteklosti, misleč zdaj pa zdaj izločiti »čisto zlato« večnega španstva. Iz starih izročil, iz rokopisov, iz knjig in drugih izvirmikov pobirajo »znake« španstva, ter jih

kot žužkoslovci natikajo v svoje albume. Njihovo delo, če ga presojava z znanstvenim merilom, je sicer hvalevredno in nad vse koristno, toda ne za njih, marveč za tiste, ki se dela poslužujejo z drugim kriterijem. Toda gorje narodu, ko jim je dano po njihovih spoznanjih in ugotovitvah preusmerjati tok javnemu in kulturnemu udejstvovanju! Postavljajoč se tedaj za nezmožljive oraklje, izrekajo z veličastno kretnjo sodbo o dobrem in slabem. Pripisvajajoč si Evangeljske besede — Kdor ni z menoj je proti meni — neusmiljeno udrihajo po svojih resničnih ali pa le namišljenih nasprotnikih. V imenu tistega španstva, ki si ga sami ustvarjajo, razdvajajo ljudstvo, ga begajo, suvajo in porivajo, eni na desno, drugi na levo, navzgor, navzdol, naprej, nazaj! Narod jim je ilovica, s katero lahko packajo, se z njo igrajo, v njo odtiskujejo svoje prste, izdelujejo močilne in če treba, vse skupaj zavrežejo in poteptajo.

Lastijo si monopol »pristine narodnosti«, pri tem pa drug drugega iz španstva izobčajo, si očitajo izdajstvo drug drugemu. »Narodno pristnost« istovetijo z določenimi doktrinami, z ideologijami, s sistemi, z organizacijami, z verskimi oblikami in drugimi znaki in zastavami. Ne razumejo ali nočejo razumeti, da španstvo ni zbirka okamenin ali po modi preoblečen okostnjak; ni učenost, ne umetnija, ne politika, ne dogma, ne paragraf. »Narodnost« je živa duša naroda; vedno ista in vedno spreminjajoča, se raznoliko izživlja od kraja do kraja in od časa do časa, prav tako kakor je tudi reka ista po imenu, druga po vodovju.

»Nikar naj ne govore o nekih nedotakljivih izročilih naših prednikov in pradedov: med njimi namreč ni bilo kaj več španstva, kot ga je v nas; vsak rod je nekaj starega zavrgel in nekaj novega prevzel, duša pa je ostala. Isto bomo tudi mi naredili. Globoko v duši živčnega naroda so vskladene duše vseh naših prednikov; v zvoku naše govorice je prizvok vseh naših dedov.«

Unamuno se dotakne vseh španskih narodnih vprašanj. Zgraža se nad tisto vzgojo, ki pred novimi rodovi proslavlja in poveličuje kot »španske slave« največje španske sramote. »Prav te slave so, ki nas tožejo po glavi in nas pred svetom ponižujejo. Imenujemo kreposti naše napake, slabosti in zločine. Največkrat opevamo naša roparstva, ki pa so sad naše skoraj nepremagljive delomrznosti.«

(Dalje prihodnjic)

Usmeritev letošnjih maturantov na trgovski akademiji

Na trgovski akademiji so se usposobljenostni izpiti v poletnem roku že zdavnaj zaključili. Izidi so bili objavljeni in dijaki ter profesorji so odšli na zaslužen počitek. Le tisti, ki niso imeli sreče, da bi izdelali poleti, temveč bodo morali ponavljati v jesenskem roku, ki se bo pričel 15. septembra, so morali ostati v mestu in prebiti počitnice ob knjigah.

Sedaj, ko so se profesorji in dijaki ponovno vrnili v mesto, smo se malo pozanimali, da izvemo, kam so se namenili letošnji maturantje trgovske akademije.

Izmed 16 dijakov, ki je v mesecu juliju izdelalo, jih je 15 izjavilo, da pojde v službo; le eden se

je odločil za nadaljnji študij. Edini, ki se bo s trgovske akademije vpisal na univerzo, se je odločil za ekonomijo. »To pa zato,« je izjavil, »ker traja študij na ekonomski fakulteti samo 4 leta. Toda na žalost si bom moral zaradi finančnih težav poiskati službo in zato ne predvidevam, da bi zaključil študije v omenjenem roku.«

»Ali vas ekonomija veseli?« sem ga vprašal.

»Ne morem reči, da me študij ekonomije tako navdušuje, kot bi me na primer navduševala arhitektura, toda ker sta dijakom, ki končajo trgovsko šolo na izbiro samo dve poti, in sicer učenje jezikov ali ekonomija, sem se odločil za drugo.«

»Zakaj se tudi vaši sošolci ne odločijo za eno izmed teh dveh fakultet?«

»Na trgovsko akademijo se vsako leto vpišeta tudi dve vrsti dijakov. Prvi so dijaki, ki se na nižji šoli niso izkazali in so torej za gimnazijski študij nesposobni. Drugi so dijaki, ki bi s svojo nadarjenostjo lahko prekosili marsikaterega gimnazijca, a so se morali zaradi revščine odločiti za trgovsko šolo, ker so se zavedali, da si bodo po petletnem študiju lahko sami služili kruh in mogoče še pomagali svoji družini. Sam poznam ljudi, ki so si z lekcijami ali drugim izvenšolskim delom morali služiti denar, da so se lahko peljali s tramvajem v šolo. Kljub temu so bili taki dijaki v šoli vseskozi odlični in so jih profesorji dajali za zgled ostalim.«

»Ali je bilo med gimnazijci in med vami kako trenje?«

»O pravem trenju ne moremo govoriti, a odnosi med dijaki z realne in s klasične gimnazije in med nami niso bili takšni, kakršni bi morali biti. Zlasti dijaki klasičnega liceja smatrajo dijaka s trgovske šole za nenadarnega človeka. Zaradi tega na šli odnosi niso bili najboljši. Upam pa, da bo v bodoče bolje.«

BOZIDAR JAKAC:

MLIN NA SAVI
PRI MEDNEM

GOSPODARSTVO

Ali bomo žveplali mošte?

Okolica grozda na trti je prepolna različnih glivic, ki pa so tako majhne, da jih s prostim očesom ne vidimo. Med temi glivicami so kvasnice, ki razkrajajo grozdni sladkor v alkohol in ogljikovo kislino. Te pridejo z grozdem v klet in nato v mošt, kjer povzročajo kipenje. Poleg kvasnic pa je med glivicami v okolici grozdja še na trti vse polno bolezenskih glivic in kužil, ki lahko povzročijo gnilobo grozdja in ki potem pridejo v mošt in vino, na katero kvarno vplivajo.

S primernim žveplanjem mošta, oziroma še bolje z žveplanjem grozdja že v vinogradu uničimo vse bolezenske glivice in kužila ter divje kvasnice. Res je, da uničimo vse bolezenske glivice in kužila ter divje kvasnice. Res je, da uničimo tudi nekaj

zlahtnih kvasnic, mnoge in najboljše pa ostanejo, ker so precej odporne proti žveplanju. Z žveplanjem grozdja oziroma mošta tudi dosežemo, da mošt enakomerneje in temeljito pokipi in ne pušča ostankov nerazkrojenega sladkorja, zaradi česar se vina hitreje čistijo in ostanejo bolj odporna proti boleznim, predvsem proti rjavenju in vlačljivosti.

Zato moderno kletarstvo zahteva, da se mošti žveplajo.

V naših krajih trgategv žal izvršijo tako, da peljejo v vinograd orne, jih tam napolnijo in prevečkrat na grozdje v njih tako pritiskajo, da je grozdje zmečkano. Polna orna ostane čestokrat na soncu tudi nekaj ur, medtem čebele in ose orno obletavajo in srkajo mošt, kar vidimo. Ne vidimo pa delovanja glivic, posebno kužnih. Po nekaj urah taka orna diši po kisu, kar je pač posledica delovanja kisovih bakterij, ki pa se niso edine naselile na grozdju vorni. Zato je vsako stiskanje grozdja v vinogradu kvarno. Če pa že tako delamo in

sploh če puščamo polne orne na zraku, moramo grozdje najprej požveplati in potem pokriti.

S čim žveplamo? Natrgano grozdje ali mošt lahko žveplamo samo z žveplasto kislino (v tekočini), s kalijevim metabisulfitom ali s posebnimi pripravki. Najboljši pripravek je sestavljen iz kalijevega metabisulfit ali apnenega sulfita z amonijevim fosfatom: sulfita imata nalogo, da grozdje oziroma mošt razkužita vseh kvarnih glivic, amonijev fosfat pa je hrana za koristne kvasnice. Tega pripravek raztrosimo po 20 do 40 gramov na 100 kg grozdja: manjšo količino na navidezno popolnoma zdravo grozdje, večjo pa na gnilo. Iste snovi pa dobimo v trgovini tudi v obliki tekočine, katere vzamemo na 100 kg grozdja tudi po 20 do 40 gramov in s tekočino poškopimo grozdje. — Najbolje je, da grozdje poprašimo oziroma poškopimo, preden ga meljemo. Ti pripravki se dobijo v trgovini pod različnimi imeni. Znano podjetje z vinskimi potrebščinami Bratje Marescalchi jih prodaja pod imenom »soifosfato ammonico« tako v obliki prahu kot tekočine. Znano je tudi ime »trefosolfin« in še druga, a v bistvu je vedno ena in ista snov.

Kdor tako žvepla grozdje oziroma mošte, naj sodov nič ne žvepla, če pa so bili žvep-

(Nadaljevanje na 8. strani)

OKREPITEV IN POMLADITEV LANSKEGA VINA

V kletih je še precej lanskega vina, ki ga ni bilo mogoče prodati, ker je bilo šibko in surovega ali trpkega okusa. Če je to vino dobro ohranjeno in zlasti če ni okuženo od očetne kisline, ga lahko pomladimo. Z letošnjimi sladkimi mošti bi to lahko naredili. Pomladiti vino pomeni, ga ponovno prevreti.

Vzemimo primer, da bi radi pomladili 800 litrov lanskega belega vina, ki ima $8\frac{1}{2}$ stopinj alkohola, torej $\frac{1}{2}$ stopinje alkohola manj, kot predpisuje zakon za prodajo belih vin. Če kaže letošnji mošt 18 stopinj sladkorja, lahko z gotovostjo računamo, da bo vino imelo 11 stopinj alkohola. To vino bo torej vsebovalo 2 stopinji alkohola več, kot je po zakonu predpisana najnižja mera. Če bi premešali 2 hl takega letošnjega vina z zgornjimi 800 litri lanskega, bi dobili 10 hl vina s točno predpisanimi 9 stopinjami alkohola. Trgovci z vinom in gostilničarji pa ne želijo vin s tolikim alkoholom, kot ga predpisuje zakon; hočejo imeti močnejša vina. Zato bi zgornjih 800 litrov vina kazalo premešati s 6 hl letošnjega vina. V tem primeru bi dobili vino s komaj nekaj več kot 9,5 stopinje alkohola.

Če hočemo staro vino pomladiti z moštom, potrebujemo za 8 hl starega vina okrog 750 litrov mošta. V primerno velikem plavniku ali bednju zmeljemo kakih 950 kg grozdja. Kakor hitro se mošt nekoliko ugreje in začne kipeti, dolijemo lansko vino in dobro premešamo. V plavniku pustimo to mešanico toliko časa, da se zopet ugreje in dvigne tropine v klobuk, kar pomeni, da je začelo kipeti. Tedaj nalijemo v sode, v katerih naj popolnoma pokipi kot vsako drugo vino. Vendar je pametno, da se takega pomlajenega vina čimprej rešimo.

Pri pomlajevanju vina lahko še pred vrenjem primešamo zgoščene mošta, če bi želeli močnejše vino. Če pa bo pomlajeno vino samo za dom, lahko dodamo sladkorja. Pri pomlajevanju vina moramo na vsak način paziti na splošno snago in zdravje prostorov ter da je med kipenjem v kleti primerna toplota, ki naj bo vedno višja od 15°C , najbolje pa med 18° in 22°C .

ŽENA IN DOM

Debelost škoduje zdravju - 2

CLOVESKA PREHRANA

Vsako zdravo človeško telo potrebuje za svojo pravilno prehrano beljakovine, ogljikove hidrate in maščobe. Razen teh osnovnih stvari potrebuje naše telo še vodo, sol in vitamine. Brez vitaminov zaužita hrana bi se nepravilno presnavljala.

Ogljikovi hidrati in maščobe skrbijo predvsem za dovoljno energijo, potrebno za vse kemične procese, brez katerih bi naše telo ne imelo stalne toplote in bi ne moglo opravljati dela. Vsi kemični procesi v našem telesu se dogajajo ob primerni temperaturi, tako n. pr. 100 g sladkorja razvije toliko toplote, da bi zavreli pri njej 4 litre vode, z drugimi besedami, 100 g sladkorja razvija 400 velikih kalorij. Vsako zdravo telo mora zaužiti toliko kalorij, da more obdržati pravilno težo, to se pravi, kljub delu ne sme hujšati. Vrednost hrane dandanes preračunamo kalorično, odnosno po množini toplote, ki jo ustvarja hrana pri zgorevanju. Za večino sestavnih delov naše hrane vemo točno, koliko kalorij nam dajejo. Umevno je, da vsi ljudje ne potrebujejo enake množine kalorij. Delavec, ki naporno dela, jih rabi več kot človek, ki opravlja svoje delo sede. Preračunano je, da je za počivajočega človeka dovolj 30 do 40 kalorij na kg njegove telesne teže. Človek, ki dela srednje težko, jih potrebuje 40 do 50, delavec, ki trdo delajo, pa od 50 do 60 kalorij na kilogram. Če tehta delavec s srednje težkim delom 70 kg, potrebuje najmanj 2800 do 3500 kalorij.

Če primerjamo kalorično vrednost ogljikovih hidratov in masti, vidimo, da ima mast mnogo večjo vrednost kot ogljikovi hidrati. 100 g ogljikovih hidratov ustvarja približno 400 kalorij, a 100 g masti čez 900. Iz tega vidimo, da je hrana, ki vsebuje mnogo masti, znatno močnejša od ostalih.

Tudi beljakovina je človeškemu organizmu neobhodno potrebna za graditev in ohranitev stanic, iz katerih je sestavljeno naše telo. 100 g beljakovin je približno 570 kalorij.

Čeprav bi uživali dovolj beljakovin, masti in ogljikovih hidratov, bi bilo naše življenje nemogoče, če bi istočasno ne dobili dovolj vitaminov. Vitamin A je potreben za človeški razvoj in rast. Vsebuje ga pesa, mast, surovo maslo, ribje olje, jetra, sir, rumenjak, špinača in solata. Pomanjkanje vi-

tamina A povzroča oslepitev. Važen je tudi vitamin B₁, ki se nahaja v svinjini, jetrih, ovsenih kosmičih, enotnem kruhu, fižolu, zelju in v kvasu. Nadalje poznamo vitamin B₂, ki ga je mnogo v jetrih, ledvicah, srcu, jajcu, medu in kvasu. Človeku je važen za vidni živec. Vitamin C vsebujejo surove rastline in meso. Vitamin D vsebuje ribje olje.

Razen že omenjenih snovi mora vsebovati vsaka hrana tudi dovolj rudninskih sestavin, ki so potrebne za razvoj in pravilno delovanje našega organizma. Najvažnejša sestavina je apno, ki je velikega pomena za kosti. V zadostni količini pa ga imajo zlasti mleko, sir, špinača in fižol. Razen nje potrebuje organizem še natrij in klor; oba sta sestavni del kuhinjske soli. Brez njih je življenje v nevarnosti. Klor je neobhodno potreben za tvorbo želodčne kisline. Kalij se nahaja v rastlinski hrani. Človeku je potreben za njegov živčni in celični sistem. Važen je tudi fosfor, ki je skupaj s kalcijem potreben za kosti. Nadaljnje potrebne rudninske snovi so magnezij, jod (za razne žleze), železo (za kri in za dihanje), baker in žveplo.

Razen rudninskih snovi moramo imeti tudi vodo. Brez hrane lahko dolgo živimo (50 dni), brez vode pa samo 14 dni. Naše telo vsebuje 80% vode. V prvi vrsti potrebuje telo vodo za raztapljanje hrane in njenega prenosa do stanic. Voda tudi ureja telesno toploto. Če tehta človek 70 kg, potrebuje na dan $2\frac{1}{2}$ litra vode.

Glavni nosilci ogljikovih hidratov so žito, pšenica, riž, oves, ajda, proso in koruza, ki vsebujejo tudi beljakovine in maščobe. Prvi sestavni del naše hrane so rastline, drugi del pa je meso, ki vsebuje mnogo beljakovin in masti ter ima malo ogljikovih hidratov. Tretjo vrsto hrane tvorijo mleko in mlečni izdelki. Tudi jajca vsebujejo obilo beljakovin. Važne so še maščobe, ki jih dobivamo od živali in rastlin. Med najvažnejše prištevamo surovo maslo in mast. Zelenjava, sočivje, korenje in gomolji so važni del naše prehrane, ker vsebujejo mnogo vitaminov. Pri prehrani ne smemo pozabiti na sadje, ki vsebuje mnogo sladkorja, škroba in vitaminov. Pomniti pa moramo, da uležano sadje vitamine kmalu izgubi. Zelo veliko kalorično vrednost imajo orehi, 100 g orehov ima 600 kalorij. Razen navedenih hranil moramo upoštevati še poživila, kakor kavo, čaj, kakao in alkohol, ki ima veliko kalorično vrednost.

R. B. Ne cveteja več zame...

2

»Kar prav, saj mi je Neva eno že prepovedala. Kaj pa imaš še na srcu, prijatelj?«

»Veliko prošnjo,« se je obotavljal gost. »Kakšno pa?«

»Z ženo misliva malo na potovanje. Fantje so že dovolj veliki, da lahko sami doma malo pogospodarijo, vendar bi te prosil, da bi včasih malo pogledal k nam. Tebe se malce boje.«

»Seveda jih bom malo ponadzoroval; za to ni treba niti prošnje.«

»Je pa še nekaj. Moja Jasna predlaga, da bi nama pustil na potovanje tvojo Nevo. Nekaj spremembe ji gotovo ne bo škodovalo.«

Jerko se je kar čudil sam pri sebi, da ni Friderik kar takoj odbil prošnje.

»Hm, sam sem že mislil, da bi morala malo v svet, da ne bo tako raznežena; vidva bi jo pa nemara še bolj razvadila.«

»Meniš, Friderik, da bi bilo napak, če bi jo Jasna malo preizkusila in odkrila, od kod izvira njena boječnost?«

»Morda, toda s tem strahopetnim otrokom je težko kaj početi. Njena mati se ni bala ničesar na svetu, ta pa kar vsega. Tvoja žena bi jo morda popravila. Zadevo bom premislil, toda vse je odvisno, kako se bo Nevina odrezala pri jahalnem turnirju. Če tudi tam odpove, pač ne zasluži, da bi šla na počitnice z vama. Tako se mi zdi prav!«

»Meni pa ne, ker sploh ne razumem, čemu jo toliko siliš na tiste konjske tekme.«

»Dekle se je privadilo ježe že od matere Morda je to edino kar dobro zna. Prav to njeno zmožnost pa hočem izrabiti, da bi iz nje stresel vso strahopetnost in jo utrdil. Ne vem, zakaj nisem dobil sina, kot pa to razneženo cvetko, ki se sploh ne bo razcvela.«

»Se bi, in se bo, če jo boš nehal učiti po svojih spartanskih načinih. Pošlji jo jutri k nam, bo malo vadila na konju z mojimi fanti. Ti postaneš hitro nervozen in jo prestrašiš.«

»Kaj pa je sploh ne prestraši,« je godrnjal graščak Friderik predse. »Si hočeš ogledati konje, ki sem jih včeraj pripeljal s tastovega posestva?«

»Rad. Čemu si jih pa vzel v svoje hleve?« Temnolasi možak je nekaj časa molčal. Zdelo se je, da se obotavlja odkriti prijatelju kako novico. »Posestvo bom prodal,« je končno zbleknil.

»Kaj? Posestvo boš prodal? Mar potrebuješ denar? Saj je vendar Nevinin del dedščine po materi!«

»Saj hočem prav zato prodati. Denarja ne potrebujem. Sovražim tisto posestvo, kjer se je Anka bolje počutila, kakor tu. Obstaja pa še en vzrok; pa ni da bi zdaj o tem govoril. Za Nevino bo ta graščina; še z eno ne bo znala kaj opraviti.«

»Kdo pa je kupec?« je vprašal Jerko in se trudil, da bi razvozljaj uganko.

»Neki bogati Rešnik.«

»Čemu pa kupuje v teh naših ravnih in barjanskih krajih.«

»Hoče pač naložiti svoj denar. Menda bo kopal tudi šoto. Pravzaprav je vse namenjeno za njegovega starejšega sina.«

Jerko Kvas je takoj zračunal v svoji glavi, kakšne niti plete Friderik. Tistemu Rešniku prodaja posestvo. Nato bo napeljal še poroko svoje Nevine s tistim starejšim sinom in posestvo bo kar samo prišlo spet v rodbino. Prav podobno je Frideriku Vrhovskemu, da bo svojo hčer proti njeni volji silil v kak zakon. Še bolj se je deklica zasmilila stricu Jerku. Ne manjka ji ničesar. Vendar pa ji manjka vse. Rože ljubezni, materinske in očetovske zanjo ne cvetejo več...

—0—

Zvečer je Jerko Kvas pripovedoval v krogu svoje družine o obisku pri sosedu.

»Meniš, da bo res dovolil Nevini, da pojde z nama?« se je začudila gospa Jasna.

»Tako vsaj kaže. Odvisno je pa vse od tiste jahalne tekme.«

»Potem pa nikar ne računaj,« je pripomnil najstarejši sin Oskar.

»Z Nevo ni lahko,« je dodal mlajši Davo. Boji se lastne sence. Konj pa takoj spozna, če je jezdec strahopeten.«

»Nikar je ne obsojajte,« je mirila mati, »kakšna pa naj bo revica ob surovi očetovi vzgoji.«

»To je v bistvu naraven pojav kot vsak drug, ker se da razložiti z naravnimi zakoni,« je rekel profesor. »Namesto zgolj geografskih ali, če hočete, prostorskih potovanj se bo pač treba navaditi tudi na potovanja v času, vsaj naprej, ker se nazaj v preteklost ne bomo mogli nikoli vrniti... na žalost... Toda vrnimo se k našemu razgovoru, gospodje... Res je, mislim, da je šel razvoj zadnjega časa na Zemlji že v degeneracijo, v umsko degeneracijo. Videli ste, s kako lahkoto se je dala vladati večja polovica človeštva v Enotnem svetu od peščice oblastnikov; nikjer več nobenega odpora in niti nezadovoljstva. Ljudje tam so taki, kot da so kratkoma nehal misliti, in prav zaradi tega se tudi ne morejo počutiti nesrečne, kot se ne more počutiti nesrečna žival, ki ne razmišlja. Nasprotno, čisto biološko so najbrž celo srečnejši. A tudi pri nas v Svobodnem svetu ste bili sami priče, kako otroški so postali ljudje v svojem mišljenju v primeri z ljudmi prejšnjih dob. Kot znanstvenikom vam je to dobro znano. Popolna avtomatizacija in tehnika, ki človeku prihrani vsak trud, vsako napenjanje možganov, vsako veliko skrb, in pa popolna socialna varnost so napravile iz človeka leno, miselno počasno bitje, ki ni več prisiljeno na trd vsakodneven življenjski

»Vendar je nerazumljivo, ko pa je bila njena mati tako ognjevitna in pogumna,« je menil Oskar.

»Je že vse res, sinko, a ni, da bi morala biti hči taka kot mati. Nevina se je vrgla po stari materi.«

»Je res, mamica, da je bila žena strica Friderika tako zelo lepa,« je vprašala zlatolasa Rožica.

»Da, otrok, nepopisno lepa,« je pojasnil oče.

»Lepša kot mamica?«

»Rožica!« sta vzkliknila brata. »Kako more biti kdo lepši od naše mamice.« Gospa Jasna se je vsa srečna nasmejala.

»Gospa Anka je bila drugačna kot vaša mati,« je pripovedoval Jerko. »Lepa, a prekipavajoča burnega življenja. Žalostna je njena zgodba, bolje da ne govorimo. Nevini pa ne smete biti krivični.«

»Ah, ko je pa smešna,« je rekel Davo zmišljen. »Druga dekleta so tako prijazna in razigrana. Ona pa se še tako starinsko nosi.«

(Dalje)

GOSPODARSTVO

Ali bomo žveplali mošte?

(Nadaljevanje s 7. strani)

lani, naj jih opere, ker bi drugače mošt lahko dobil okus po gnilih jajcih ali vodi-kovem žvepiu. Priporočljivo je nadalje, da se žveplani mošti pred napolnitvijo sodov nekoliko prezračijo skozi kakšno rešeto.

NE SILI S TRGATVIJO!

Vsaki lep, miren in sončen dan pred trgatvijo je zlata vreden, ker se v takih dneh hitro množi sladkor v grozdju in se razvijajo tudi aromatične snovi. Od aromatičnih snovi je odvisen okus vina, sladkor pa daje vinu moč, ko se spremeni v alkohol. Vina lanskega pridelka so bila bolj kislja, bolj trpka, ker grozdje ni dobro dozorelo: zato so vsebovala malo alkohola in več kislin, ki so povzročale, da je vino imelo nekam surov okus. Ta okus se z zorenjem vina navadno izgubi; pri lanskim vinom pa se to ni zgodilo.

Letos bo bistveno drugače. Zdi se, da bomo pridelali okusna in močna vina. Če je količkaj lepo vreme, je treba čas trgatve odložiti. Vsak dan je dragocen.

Povzatek iz vesolja

E. Z.

26.

boj. In zato so začele njegove duševne sposobnosti krneti. Kakšne težave smo imeli z vzgojo znanstvenega naraščaja, že zato, da bi vzdržali tekmo z Enotnim svetom.«

»Menite, da bo šla degeneracija v tem pogledu še naprej?«

»Bojim se,« je rekel profesor.

»Do kakšne meje? Kaj menite, profesor?« mu niso dali miru. Zanje so bila zdaj to življenjsko važna in aktualna vprašanja.

»Odkrito povedano, ne vem,« je rekel profesor. »O kakšni meji je težko govoriti. A če hoče človek ostati človek, mora vendarle biti nekje meja za njegovo drsenje navzdol.«

»Človek je ustvarjen po božji podobi in Bog ne bo pustil, da bi jo skvarili,« je resno rekel pater Robert.

»Rad bi imel vašo vero, pater,« je rekel nekdo.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Številne smrtno žrtve v nedeljski dirki v Monzi

Phil Hill (ZDA) najboljši vozač na svetu

V nedeljo so se na znanem dirkališču v Monzi spoprijeli najboljši vozači na svetu, in sicer za V. N. Italije in za sedmo tekmo svetovnega prvenstva. Dirka je bila borbeno že v samem začetku in tako je že v tretjem krogu prišlo do težke nesreče, ki je terjala številne smrtno žrtve. Vozilo Angleža Jimmyja Clarka se je za trenutek dotaknilo avtomobila Nemca von Tripsa in ta je s hitrostjo 200 km na uro odletel med občinstvo ter na mestu ubil številne gledalce. Tragična bilanca te nesreče je 15 mrtvih in precejšnje število ranjenih. Umrl je tudi vozač von Trips.

Wolfgang von Trips je bil najboljši povojni dirkač Nemčije. Imel je 32 let in letos je mislil osvojiti častni naslov svetovnega prvaka, saj je bil prvi v lestvici s precejšnjim naskokom pred Hillom.

V Monzi se je na prvo mesto uvrstil Američan Phil Hill, na vozilu Ferrari, ki bo tako z gotovostjo postal svetovni prvak za leto 1961. Drugi je bil njegov sorojak Dan Gurney, tretji pa Mac Laren (Nova Zelandija). Hill je prevozil razdaljo 430 km v 2.3'13" v povprečni brzini 209,337 km na uro.

Oglejmo si na kratko kako je do sedaj potekala borba za letošnje svetovno prvenstvo.

V prvi dirki, za V. N. Monaca, je bil prvi Anglež Stirling Moss (Lotus), drugi in tretji pa Američana Ginther in Hill. Druga dirka je bila 22. maja, in sicer v Zandvoortu za V. N. Nizozemske. Zmagal je Nemeč Wolfgang von Trips pred Hillom in Clarkom. Z zanimanjem so vsi pričakovali izid tretje dirke, in sicer V. N. Belgije, ki se je odvijala 18. junija na dirkališču v Francorchampsu. Dirka je bila zanimiva in končna zmaga je zdaj pripadla Hillu, toda von Trips je bil drugi (3. Ginther). Na lestvici je bil prvi Hill (19 točk) pred von Tripsom (18 točk). V Reimsu, v dirki za N. V. Francije (2. julija), pa je povsem nepričakovano zmagal Italijan Giancarlo Baghetti na vozilu Ferrari. Drugi je bil Američan Gurney, tretji pa Clark. Favorita za končno zmago sta nadaljevala svoj boj za častno mesto v peti dirki svetovnega prvenstva, v dirki, ki je bila na sporedu 15. julija v Aintreeju za V. N. Anglije. Ponovno je zmagal Nemeč von Trips, toda Hill je bil drugi in tako ni izgubil preveč točk, čeprav je izgubil vodstvo v lestvici. Avgusta meseca so tekmovali v Nürburgringu za V. N. Evrope. Ponovno je prišel v ospredje Anglež Moss, ki je pustil za seboj von Tripsa in Hilla. Lestvica je tedaj naslednja: 1. von Trips 33, 2. Hill 29, 3. Moss 21 in 4. Ginther 16 točk.

Po sedmi dirki, ki je bila v nedeljo v Monzi, je lestvica za svetovno prvenstvo sledeča: 1. Phil Hill (ZDA), Ferrari — 38 točk, 2. Wolfgang von Trips (+), Ferrari — 33, 3. Stirling Moss (Anglija), Lotus — 21, 4. Richie Ginther (ZDA), Ferrari — 16, 5. Dan Gurney (ZDA), Porsche — 15, 6. Jimmy Clark (Anglija), Lotus — 11, 7. Giancarlo Baghetti (Italija), Ferrari — 9 itd.

Do konca tekmovanja sta na sporedu še dve dirki, in sicer 8. oktobra v Watkins Glenu za V. N. ZDA in 29. oktobra v Casablanci za V. N. Maroka, toda izid ne more spremeniti končne lestvice.

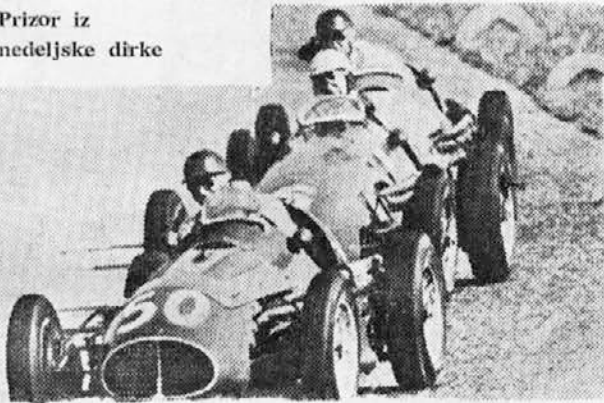
V ZDA še ni odnehal odmev A. J. Foyta, 26-letnega vozača iz Texasa, ki je zmagal v največji dirki na svetu: 500 milj Indianapolis, ki je bila letos petdesetih na sporedu. Zmagovalec je vozil 223,910 km na uro in je za zmago prejel več kot 62 milijonov lir. Lanski svetovni prvak Jack Brabham, ki je letos nabral samo 4 točke, se je uvrstil na 9. mesto.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Prizor iz nedeljske dirke

VOZILO »FERRARI« SVETOVNI PRVAK

Poleg svetovnega prvenstva vozačev je na sporedu še svetovno prvenstvo vozil. Tekmovanje se je zaključilo s prepričljivo zmago tovarne Ferrari.

V prvi dirki, ki je bila na sporedu v Nemčiji »12 ur Sebringa«, so vozila vrste Ferrari osvojila vseh prvih pet mest (6. je bil avtomobil Porsche). Zmagala je dvojica Phil Hill - Gendebien. Druga dirka je bila 1. maja, in sicer v Italiji za Pokal Florio. Zmagalo je vozilo Ferrari (von Trips - Gendebien), toda nemška vozila Porsche so osvojila 2., 3. in 6. mesto; tudi italijansko vozilo Maserati je bilo uspešno, saj je osvojilo 4. in 5. mesto. Tretja dirka je bila v Nürburgringu »1000 km«. Zmagalo je povsem nepričakovano vozilo Maserati (Gregory-Cassner), medtem ko je Ferrari osvojila 2., 3., 4. in 5. mesto. V Franciji »24 ur Le Mansa« je vozilo Ferrari potrdilo svojo premoč, saj je doseglo 1. (P. Hill - Gendebien), 2., 3. in 6. mesto. Dne 15. avgusta v Pescari »4 ur Pescare« pa je Ferrari doseglo priznanje svetovnega prvenstva (1. Bandini-Scarlatti), saj je osvojilo 1., 4. in 6. mesto. Drugo je bilo vozilo Porsche, 3. Maserati in 5. Osca.

Končna lestvica za svetovno prvenstvo vozil: 1. Ferrari 38 točk, 2. Maserati 18, 3. Porsche 16 in 4. Osca 2.

Svetovne študentske igre v Sofiji

V prejšnjem tednu so se v Sofiji končale svetovne študentske igre. Bilanca tega tekmovanja, na katerem so se zbrali nekateri najboljši svetovni atleti, je bila zelo uspešna. Dosežena sta bila kar dva svetovna viška (Brumel v skoku v višino — 2,25 m in Pressova v metu diska — 58,06 m), medtem ko tretji svetovni višek (Scelkanova v skoku v daljino — 6,49 m) zaradi vetra ne bo priznan. V atletiki so Rusi pobrali največ kolajni, in sicer 12 zlatih, 8 srebrnih in 2 bronasti, sledijo Madžari (4-0-3), Romuni (2-4-2), Nemci (2-2-7), Poljaki (2-2-2) in Čehi (2-2-1).

V plavanju so med moškimi prevladovali Japonci (6 prvih, 2 drugi in 3 tretji), medtem ko so se Rusi izkazali tako med moškimi kot med ženskami, saj so osvojili 5 zlatih, 5 srebrnih in 1 bronasto kolajno. V plavanju je treba omeniti uspeh Jugoslovanske Zejerjeve, ki je prva na 400 m in druga na 100 m prostega sloga. V skokih v vodo so prevladovali Japonci skupno z Angleži (Ferris).

Zelo zanimive so bile tekme v sabljanju, kjer so se ponovno izkazali Madžari (4 zlate, 1 srebrna in 1 bronasta). Tudi Rusi (0-5-2), Nemci (1-0-3), Romuni (1-1-0) in Poljaki (1-0-1) so dosegli pomembne uspehe.

Jugoslovani so v finalu premagali Madžare (4:2) in so se tako uvrstili na prvo mesto v vaterpolu (2. SZ, 3. Madžarska in 4. Romunija).

V košarki so se za prvo mesto, tako pri ženskah kot pri moških, borile tri države: Sovjetska zveza, Bolgarija in CSR. Pri moških so zmagali Rusi, pri ženskah pa Bolgarija. Čehi so bili obkraj tretji.

V odbojki so se na prvo mesto uvrstili Romuni

ŠPORT PO SVETU

• V nedeljo so bile na dirkališču v Ceseni konjske dirke za evropsko prvenstvo. Tekme, ki so bile na razdalji 1660 metrov, so se udeležili najboljši konji celine. Glavni favoriti so bili kobila Kracovie (Francija). V prvi dirki je zmagal znani in stari (9 let) Tornese (2. Corsage Hannover), v drugi pa Quick Song (2. Tornese). Finalno srečanje pa se je končalo z zmago konja Tornese, pod vodstvom izkušenega Brightentija, ki je tako ponovil uspeh dosežen že leta 1957 in 1958. Dosedanji evropski prvaki so še bili: Jennifer Hannover in Volotone (1948), Mighty Ned (1949 in 1950), Birbone (1951 in 1952), Hit Song (1953 in 1955), Mighty Fine (1954), Bordo (1956) ter Crevalcore (159 in 1960).

• Jugoslovanski šahist Bruno Parma je v Haagu osvojil naslov svetovnega mladinskega prvaka. Drugi je bil Romun Gheorghiu.

• Po ostrih bojih se je v prejšnjem tednu v Parizu zaključilo atletsko tekmovanje moških reprezentanc Francije, Jugoslavije in Norveške ter ženskih predstavništva Francije in Jugoslavije. Jugoslovani so premagali Norvežane (108:102), a izgubili s Francozi (87:123). Jugoslovanke pa so odpravile Francijo z izidom 66:49.

• Avstralijanec Emerson je v finalu premagal sorojaka Laverja in tako osvojil prvo mesto v svetovno znanem tekmovanju Forest Hillsa (ZDA). Dobro sta se izkazala tudi Anglež Sangster in Mehikanec Osuna. V teniškem tekmovanju, ki je bilo v Dubrovniku, je bil prvi Jugoslovian Jovanović.

• Nemeč Schmidt je v nedeljo osvojil v Nürburgringu (Nemčija) evropsko prvenstvo za motorna vozila vrste Vespa. Drugi je bil Italijan Fiora.

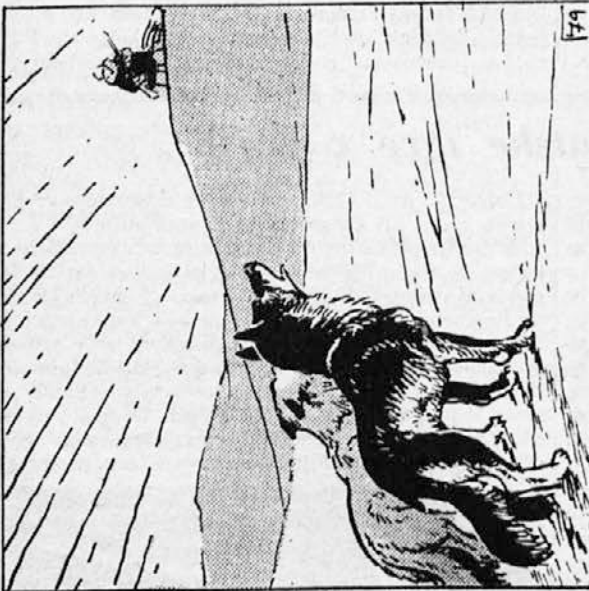
• V nedeljo sta bili na sporedu dve zanimivi nogometni tekmi. Avstrija je premagala SZ (1:0), Madžarska pa Vzh. Nemčijo (3:2).

• V nedeljo je bilo v Trstu precej živahno. Na Opčinah sta se spoprijeli v finalu za pokal Generala Sebreeja močni base-ballski moštvi Red Knights iz Vicenze in Tigers iz Aviana, Američani prve ekipe so bili močnejši in zato jim ni mogla uiti končna zmaga. V tržaškem zalivu pa so tekmovala jadrnice vrste »star«, in sicer za pokal Tito Nordio. Nastopile so najboljše jadrnice Evrope in tekmovanje je bilo zelo zanimivo. Končna zmaga je pripadla italijanski jadrnici Merope III, med tem ko so se častno izkazale tudi jugoslovanska jadrnica Podgorica, francoska Candide in nemška Clambanges.

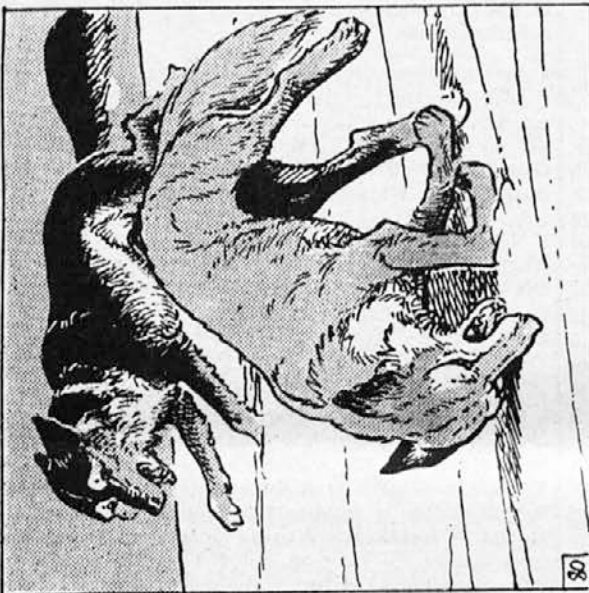
(2. Bolgarija in 3. CSR) oziroma predstavnice Sovjetske zveze (2. Bolgarija in 3. Romunija).

V Sofiji so še tekmovali v rodnih telovadbi in v tenisu. V telovadbi se je na prvo mesto uvrstil Japanec Mitsukuri (58,10) pred Rusom Titovom (57,95) in Bolgarom Kapsazovom. V ženski konkurenci je bila prva Pervuscina (SZ). Jugoslovani so v tenisu, po zaslugi Jovanovića, osvojili dve zlati kolajni, in sicer v tekmah za posameznike kot v tekmah za moške dvojice (Jovanović - Pilić). Ostale kolajne so pobrali Italijani (mešani pari), Romunke (ženske dvojice) in Čehinja Horcickova (posameznice).

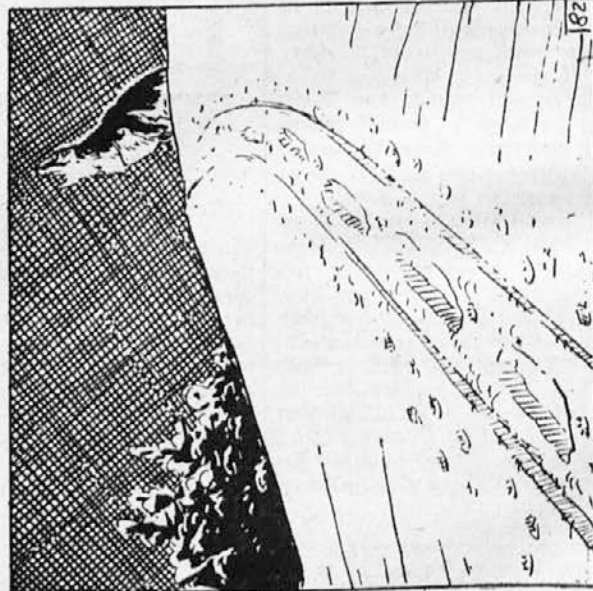
79. Vendar pa je bil Kazan najraje sam s Sivo. Ko sta tako nekega dne tekala v samotni, je Kazan pazil nekaj, kar ga je močno prestrašilo. Na nizkem grebenu je zagledal človeka in v njegovih rokah se je svetila puška. Veter je pihal v nasprotno smer in živali nista pravčasno zaslutili človekove bližine. Začeli sta divje bežati.

80. Kot dve sencji sta Kazan in Siva hitela preko planjave. Naenkrat je Kazan zaslišal za seboj oster pok in čez njegovo glavo je zažvižgala krogla. Znova je počilo, Siva je boleče zastokala in padla v sneg. Hitro se je dvignila in bežala dalje, dokler se ni s Kazanovo pomočjo umaknila v bližnji gozdček. Iz rane ji je tekla kri.

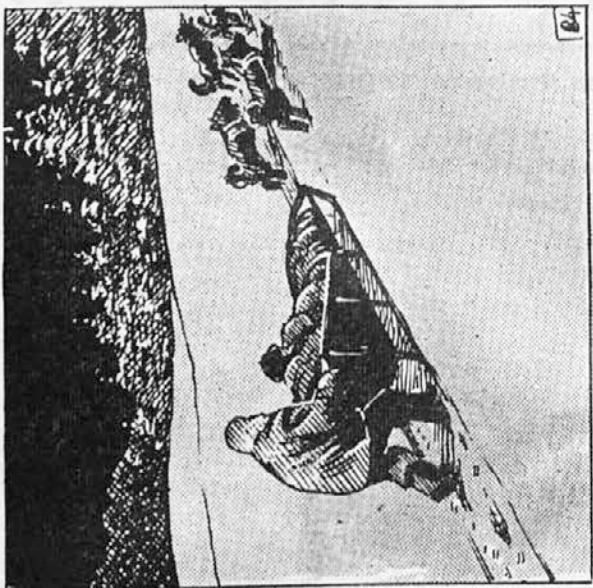
81. Človek je še nekaj časa hodil po njenem sledu, potem pa je odšel. Siva je stokala ves dan in vso noč. Naslednje jutro sta se počasi in previdno odpravila naprej. Kazan je odkril sledove opuščenega taborišča. Divja, že na pol pozabljena jeza na ljudi je vstala v njem. Z divjim pogledom se je oziral po sledovih in pripravljajl maščevanje.

82. Ves naslednji dan je posvetil iskanju človekovih sledov. Končno je zvečer naletel na svežo sled, v kateri je razpoznal odtise sani, vpreženih psov in človeka. Dvignil je glavo in z divjim, krvoločnim klicem pozval svoje volkove na lov. Ni prenehaj, dokler se mu niso odzvali in dokler ni bilo majhno divje krčdelo pripravljeno na napad.

83. Zavijanje volkov je bilo tako divje in pošastno, da je stari, iztrpani mož v strahu obstal pri saneh. Mesec je osvetlil njegovo belo brado in dobre, utrujene oči. Na saneh se je dvignila mlada žena: »Oče, volkovi! Mišliš, da nas bodo napadli?« V bledem obrazu so se zasvetile velike, temne preplašene oči pod razmršnimi črnimi lasmi.

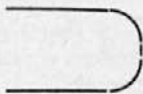

84. »Mislim, da sledijo divjačino,« jo je pomiril starac. »Pohitiva, pri onem gozdu bova taborila in nabraha subljadi za ogenj!« Pognal je pse, žena pa je še močneje objela majhen krznen sveženj. Med toplimi kožami se je nekaj zganilo, zaslišal se je droben jokajoč glasek. Odgovorilo pa mu je samo pošteno zavijanje volkov v daljavi.

Za
naše
najmlajše

14

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER